

੧੭੦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ

ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਦੇਸ਼

ਸੰਪਾਦਕ
ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

GURMUKH SANDESH

ਨਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ 1996

© ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ

Printed at :

Bhai Vir Singh Press
Bhai Vir Singh Marg,
New Delhi - 11001

ਮੁੱਲ : 8/- ਰੁਪਏ

੧੮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

ਭੂਮਿਕਾ

ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਫਾਫੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਇਕ ਦੌ ਲੇਖ ਤੇ ਤੈ ਚਾਰ ਲੰਮੇਰੇ ਪੱਤ੍ਰ ਪੂਜਨੀਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਆਏ ਹਨ, ਪੱਤ੍ਰ ਓਹ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਯਾ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਨਾਉਣ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਯਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੰਮੇਰੇ ਪੱਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ, ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ, ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਤਿਵੰਤੀ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਹਨ। ਗਿਰਾਵਟ ਯਾ ਪਤਿਤ ਭਾਈਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਪੱਤ੍ਰ ਯਾ ਲੇਖ ਦੇ ਆਰਥਿ ਵਿਚ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਖੇਪ ਵਾਰਤਾ ਬ੍ਰੀਕ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਏਹ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਏਹ ਅਸਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਦਾ ਰਾਹਨਮਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ।

ਗਯਾਨੀ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਦੇਸ਼

੧. ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਬਦਿਆਤ ।

ਸੰਤ ਨਗਰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਇਕ ਸਜਣ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪਰ ਉਸਦੇ ਨਵੇਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ 'ਭੁਗਾਨੀ ਢੰਡੇਰ' ਨਾਮਕ ਲਈ ਪੂਜਨੀਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ੧-੨-੧੯੬੯ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਤਾਰਾ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਉਸ ਸੱਜਣ ਜੀ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਕਤ ਮਾਸਕ ਪੱਤ੍ਰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਰੀ ਹੀ ਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲੇਖ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਣਛਪਿਆ ਲੇਖ ਹੀ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਵਜੂਦ ਸਰੀਰ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਨੂੰ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ, ਰਖਯਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਅਪਣੀ ਵੰਸ਼ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਚਾਉ ਬੀ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝੂ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਜੀਵ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਬਨਸਪਤੀ ਹੈ ਤੇ ਧਾੜੂ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਦਾ ਆਲਾ ਪੁਦਾਲਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਗਾਕ ਇਸ ਆਲੇ ਪੁਦਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਹਧਾਰੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਾਯਮ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸੇ ਆਲੇ ਪਦਾਲੇ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਵੀ ਵਸਦੇ ਹੈਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਖਯਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਖੁਗਾਕ ਲੈਣ ਤੇ ਸ੍ਰੈ ਰਖਯਾ ਕਰਨੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀਰ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਹੈਨ, ਪਰੰਤੁ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਤਨਾਂ ਦੀ ਵੀਰਾਰ ਤੇ ਕਾਢ ਇਸ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਰ ਚੇਤਨ ਹੈ। ਚੇਤਨ ਹਿੱਸਾ ਇਸਦੇ ਵਜੂਦ ਦਾ, ਯਾ ਸੌਖਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਇਸਦਾ ਮਨ ਬੁਧਿ ਕਹਿ ਲਓ - ਉਹ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਪਾਲਨ ਤੇ ਸੁਰਖਯਤ ਰੱਖਣ ਆਦਿ ਦੇ ਆਹਰਾਂ ਵਿਚ। ਏਹ ਆਹਰ ਐਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੈਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਨ ਬੁਧਿ ਦਾ ਰੁਖ ਸਾਰਾ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਥੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਗ ਪਗ ਸਾਰਾ ਵਕਤ ਇਸੇ ਪਾਸੇ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ੨੪ ਘੰਟੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗ ਪਗ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਨੀਦ

ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੀਦ ਇਕ ਹਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਰੋਗ ਤੇ ਤਰੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਵਕਤ ਬੁਰਾਕ ਲੱਭਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਯਾਕਾਮਾਉਣ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਗਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਠ ਸਤ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਯਾਖਾਣੇ ਲਾਇਕ ਫਲਾਂ, ਕੰਦਾਂ, ਮੂਲਾਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭਯ ਹੈ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਤਨਾ ਕੁ ਵਕਤ ਹਲ ਵਾਹੁਣ, ਮਜ਼ੂਰੀ ਕਰਨ ਯਾਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਤੇ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸਰੀਰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਤੇ ਕਪੜਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਕੱਜਣ ਲਈ। ਜੋ ਸਭਯ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਦਿਮਾਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਵਕਤ ਇਸਦਾ ਦਫ਼ਤਰ, ਦੁਕਾਨ, ਕਚਹਿਰੀ ਆਦਿ ਤੇ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤੀਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਸਭਯ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਸੈਰ, ਮੇਲ ਜੋਲ, ਰੰਗ ਤਾਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਕਾਰਜ ਹੀ ਹੈਨ। ਸੌ ਲਗ ਪਗ ੨੪ ਘੰਟੇ ਮਨ ਤੇ ਬੁਧਿ ਦੇ ਇਸ ਸੌਚ ਵਿਚ ਇਸ ਰੁਖ ਵਿਚ ਪਿਆਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਜੀਉਦਾ ਰਹੇ, ਅਰੋਗ ਰਹੇ, ਸੁਰੱਖਯਤ ਰਹੇ ਤੇ ਬੁਸ਼ੀ ਰਹੇ। ਗੋਯਾ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਜੋ ਹਿੱਸਾ ਕਿ ਜਿੰਦ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਮਨ ਬੁਧਿ, ਉਹ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਆਹਰਾਂ ਵਿਚ।

ਜਿਵੇਂ ਲੋੜ ਹੈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬੁਰਾਕ ਦੀ ਤੇ ਰਖਯਾ ਦੀ ਤਿਵੇਂ ਲੋੜ ਹੈ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬੁਰਾਕ ਦੀ ਤੇ ਰਖਯਾ ਦੀ। ਠੀਕ ਸਰੀਰ ਵਾਂਛੁ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅਵੈਵ ਤਾਂ ਹਰ ਛਿਨ ਖੀਨ ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਰਹੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰਲੇ ਦੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੁਧਿ ਤੇ ਮਨ ਨਿਤਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਿੰਡ ਖਿੰਡਕੇ ਤੇ ਸੈਲੇ ਹੋ ਹੋ ਕੇ। ਸੈਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਤੇ ਨਿਤਾਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਰੁਕ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ੨੪ ਘੰਟੇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਨ ਕਿ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਖਯਾ ਆਦਿ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਦੇ ਜੈ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲਗ ਲਗ ਕੇ ਇਕ ਖਿੰਡਾਉ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਓਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੰਸਾਂ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੈਲ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਲ ਤੇ ਖਿੰਡਾਉ ਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਿਤਨੇ ਤਰਦਦ ਯਾ ਆਹਰ ਹਨ, ਓਹ ਹੈਨ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਤੇ ਸੈਲ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਯਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਆਹਰ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਅੰਦਰਲਾ ਸੰਤ, ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਬਾਹਰਲੇ ਆਹਰਾਂ ਵਿਚ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਨਿਰਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਉਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਬਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ “ਸ਼ਖਸੀਅਤ” ਸਭ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਉਨਤ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਾਖਸੀਅਤ ਦਾ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਉਨਤ ਕਰਨਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਰੱਖ ਤੇ ਸਰੀਰ ਪਾਲਕ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਜਿਆ, ਪਰ ਵਰਜਿਆ ਇਸ ਗਲੋਂ ਕਿ ਇਸ ਜਤਨ ਵਿਚ ਲਗਕੇ ਆਪਣੇ ਦੂਏਂ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹਾਨੀ ਨਾ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਐਤਨੇ ਮਗਨ ਨਾ ਹੋ ਜਾਓ ਕਿ ਆਪੇਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ ਤੇ ਜਿੰਦ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤੇ ਆਪ ਨਿਤਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏ। ਸੌ ਆਪਣੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਓਚੇ ਤੋਂ ਉਚਾ ਇਖਲਾਕ ਬਖਸ਼ਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਬੁਧਿ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਪਕੜਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਖਲਾਕ ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਯਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੂਏਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਰੁਕ ਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੁਖ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਤਾਲੀਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ੨੪ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹਿੱਸਾ ਵਕਤ ਦਾ ਇਹ ਅੰਦਰਲਾ ਸੰਦ-ਮਨ ਬੁਧਿ ਆਪੇਂ ਦੀ ਸੌਚ ਵਿਚ ਬੀਅਵੇ। ਇਹ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਠਕੇ ਬਾਹਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਧਾਵਣ ਵਿਚ ਹੀ ਉਠਦਾ ਟੁਰਦਾ, ਬੈਠਦਾ, ਸੌਦਾ, ਸੌਚਦਾ, ਹਰਖਦਾ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਉਲਝਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਆ ਇਕੱਠਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੌਝੀ ਪਵੇ - 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ'। ਸੌ ਇਸਦੀ ਖੁਗਾਕ ਹੈ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਜੁੜਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸਾਧਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਇਨਸਾਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਧੰਦੇ ਬੀ ਕਰੋ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਕਤ ਵੀ ਕੱਢੋ। ਯੋਗ ਆਦਿ ਤ੍ਰੀਕੇ ਮਹਾਂ ਕਠਨ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਹੋ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੌੜ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਸਾਰੇ ਇਉਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਅੰਨ ਖੁਗਾਕ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇ ? ਇਸ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ : ਵਿਚੇ ਗ੍ਰੂ ਸਦਾ ਰਹੈ ਉਦਾਸੀ ਜਿਉ ਕਮਲ ਰਹੈ ਵਿਚਿ ਪਾਣੀ ਹੋ ॥੧॥ ਵਿੱਚੇ ਰਹੇ, ਪਲੇ, ਸੁਖ ਪਾਵੇ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਜੜੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਖਿੜੇ। ਇਸਦਾ ਸੌਖਾ ਤ੍ਰੀਕਾ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ, ਸਣੋ ਤੇ ਵੀਚਾਰੋ। ਬਾਣੀ ਚਾਨਣ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰਨੇ ਵਰਜਦੀ ਹੈ। ਆਪਾ ਜੋੜਨ ਤੇ ਆਪ ਖੇੜਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖੇ ਤ੍ਰੀਕੇ - ਨਾਮ - ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੌ ਦੂਸਰਾ ਸਾਧਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ "ਨਾਮ" ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੇ ਦਾ ਬਾਹਰਮੁਖ ਤੋਂ ਰੁਖ ਪਲਟਕੇ ਅੰਤਰ ਮੁਖ ਕਰਨਾ, ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਤੇ ਜੁੜੇ ਰਹਿਕੇ ਖਿੜਨਾ ਇਹ 'ਨਾਮ' ਹੈ। ਨਾਮ ਹੈ ਅੰਦਰਲੇ ਦਾ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ - ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ - ਨਾਲ ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ। ਨਾਮ ਹੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ

ਪਹਿਚਾਣ ਲੈਣਾ ਤੇ ਮਹਾਨ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਵਿਚ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਗਲ ਉਸ ਜਯੋਤਿ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਮਾਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਤਨ ਹੈ 'ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ'। ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਲਿਆਕੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਰਖਯਾ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲੋੜਨੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਆਹਰ ਦੇ ਫੈਲਾਉ ਤੇ ਖਿੰਡਾਉ ਦੇ ਤੰਦਣ ਤਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਤਰਮੁਖ ਹੋਕੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਏਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਜੁੜਨੇ ਆਪੇ ਨੂੰ ਜਯੋਤਿ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲਖ ਲੈਣ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਨੇ, ਇਹ ਹੈ ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੇ ਸਾਧਨ। ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਚੇ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਆਪੇ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਰਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਲਗਦੇ ਚਾਰੇ ਹਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਯਤ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਬਾਹਰਮੁਖ ਹੋਕੇ ਹੁਣ ਐਸਾ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਗਯਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਰੀਰ ਚਰਖਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੱਤਣਹਾਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੇ ਚਰਖਾ ਤਦਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਕੱਤਣਹਾਰ ਤੇ ਚਰਖੇ ਵਾਂਛੁ ਸੰਜੋਗੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਕੱਤਣਹਾਰ ਹੈ ਜੀਉਦਾ ਜਿੰਦ ਵਾਲਾ, ਜਿੰਦ, ਸਾਰੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਚਰਖਾ ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਨਿਰਜਿੰਦ। ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪੇ ਤੋਂ ਭੁਲਾ ਛਡਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਤ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਆਕੇ ਦੱਸ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਹ ਹੈ ਸਰੀਰ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜੀਉਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਨੂੰ ਪਾਈ ਰਖਿਆ ਸੀ ਨਿਰੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਛਾਣਨ ਦਿੱਤਾ ਆਪੇ ਨੂੰ। ਉਹ ਪਾਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਬਚਾ ਬਚਾ ਰੱਖੀ ਤੇ ਭੋਗਾਂ ਨਾਲ ਲਡਿਆਈ ਦੇਗੀ ਇਕ ਦਿਨ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਢੇਰ ਹੋ ਜਾਏ ਅਰ ਅਸਾਧ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਏ, ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਰਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜੀਉਦੇ ਹਿੱਥੇ ਦੀ ਅਰੋਗਤਾ, ਪਾਲਨਾ, ਰਖਯਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਉਨ੍ਹਤੀ ਦੀ ਸੌਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਸੁਖੈਨ ਮਾਰਗ 'ਨਾਮ' ਦਾ ਹੈ ਸੋ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਇਥੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਹੈ ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਕੇ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਅਪਣੇ ਸਰੀਰ-ਰੱਖ ਸਰੀਰ-ਪਾਲ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਰਖਯਾ, ਆਤਮ-ਪਾਲਨਾ, ਆਤਮ-ਉਨ੍ਹਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸਿਖਕੇ ਅਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਜਤਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ ਇਨਸਾਨੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਤੋਂ ਤੁੱਕੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਤੀ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ।

੨. ਅਰਦਾਸ

(ਸੰਸਥ ਸਮਾਧਾਨ)

ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਛਧ ਚੁਕਾ ਪਰ ਅਤਿ ਲੋੜੀਦਾ ਲੇਖ ਜਾਣਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ ਸਾਈ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਲਾਭਵੰਦ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਸੰਸਥ - ਸਾਈ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਧਾਨ - ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਨੂੰ ਅਚੇਤਨ ਮੰਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਅਗਨੀ ਅਚੇਤਨ ਹੈ।

ਸੰਸਥ - ਅੱਛਾ ਜੀਓ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਸੁਣਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਪਸੀਜਦਾ ਨਹੀਂ।

ਉਤਰ - ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਇਸ ਤੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਜੀ ਪ੍ਰਿਯ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਚੇਤਨ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਰੂਪ ਬੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਤਦ ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ?

ਉਤਰ - ਐਸਾ ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਅਰਥ ਰਖੇਗਾ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਸੂਫ਼ਦ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸਾਡੀ ਇਕ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬਜਾ ਲਿਆਉਣਾ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਤਦ ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ!

ਉਤਰ - ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਦਲੀਲ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਅਗੇ ਰੋਕ ਪਾ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਫਿਰ ਬੇਰੋਕ ਸਿੱਧਾਂਤ ਕੀਹ ਹੈ ?

ਉਤਰ - ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਸਾਨੂੰ ਨੇਕੀ ਕੁੱਲ, ਸਭ

ਭਲਿਆਈਆਂ ਦੇ ਸੌਮੇ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਤੋਂ ਮਾਨੋ ਫੈਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁੱਤਾਸਰ ਹੋਣੇ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਯਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਰੀਸੀਪੀਐਂਟ (Recipient) ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਸੌਮੇ ਤੋਂ ਫੈਜ਼ਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਬੱਸ ਇਤਨਾ ਹੀ ? ਓਹ ਮੁੱਤਾਸਰ ਹੋਕੇ ਪਸੀਜਦਾ ਤੇ ਤੁਠਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਉਤ੍ਰ - ਇਹ ਫੇਰ ਉਸਦੀ ਸੂਝਦਤਾ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਪਣੀ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬੱਗਤਾ ਛੋੜਦਾ ਹੈ:-

ਤੁ ਸਮਰਥ ਵਡਾ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਬੋਰੀ ਰਾਮ ॥

ਪਾਲਹਿ ਅਕਿਰਤਘਨਾ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇਰੀ ਰਾਮ ॥

(ਬਿਹਾਗੜਾ ਛੰਤ ਮ: ੫-੫, ੮

ਅਗੋਂ ਉਹ ਦਾਤਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਅਪਣੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰ ਅਪਣੀ ਪ੍ਰਿਯ ਸਰੂਪਤਾ ਦੇ ਬਿਰਦ ਨੂੰ ਕੀਕੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਮਤਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਪਰ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਵਾਣਗੀ ਇਸ ਦੀ ਸਰਬੱਗਤਾ ਤੇ ਛੋੜੋ:-

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰਓ ਅਰਦਾਸਿ ॥

ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਆਣਹਿ ਰਾਸਿ ॥

(ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫-੨

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਤੇ ਛੋੜੋ ਕਿ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰੋ। ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਲਧ ਬੁੱਧੀ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵੇਰ ਗਲਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਸਰਵੱਗਯਤਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਗਲ ਭਲੀ ਹੈ; ਸੋ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਸੂਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ ਨਾਲ ਮੇਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਰੋ। ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੂਪ ਲਏਗੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਚੇਤਨ ਨਾਲ ਚੇਤਨ ਦਾ ਵਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਲਈ, ਏਹ
ਅਰਦਾਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਐਉਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:-

ਸੁਨਹੁ ਬੇਨੰਤੀਆ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਰਾਮ ॥
ਕੋਟਿ ਅਪਾਧ ਭਰੇ ਭੀ ਤੇਰੇ ਚੇਰੇ ਰਾਮ ॥
ਦੁਖ ਹਰਨ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਮੇਹਨ ਕਲਿ ਕਲੇਸਹ ਭੰਜਨਾ ॥
ਸਰਨ ਤੇਰੀ ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਮੇਰੀ ਸਰਬ ਮੈਂ ਨਿਰਜਨਾ ॥
ਸੁਨਤ ਪੇਖਤ ਸੰਗਿ ਸਭ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਨੇਰ ਹੂ ਤੇ ਨੇਰੇ ॥੧॥
ਅਰਦਾਸਿ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਸੁਆਮੀ ਰਖਿ ਲੇਹੁ ਘਰ ਕੇ ਚੇਰੇ ॥੧॥
ਤੂ ਸਮਰਥ ਸਦਾ ਹਮ ਦੀਨ ਭੇਖਾਰੀ ਰਾਮ ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਮਗਨੁ ਕਦਿ ਲੇਹੁ ਮੁਰਾਰੀ ਰਾਮ ॥
ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ ਬਿਕਾਰਿ ਬਾਧਿਓ ਅਨਿਕ ਦੌਖ ਕਮਾਵਨੇ ॥
ਅਲਿਪਤ ਬੰਧਨ ਰਹਤ ਕਰਤਾ ਕੀਆ ਅਪਨਾ ਪਾਵਨੇ ॥
ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਬਹੁ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮਤੇ ਹਾਰੀ ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਹਰਿ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੀ॥੨॥

(ਬਿਹਾ: ਛੰਤ ਮ: ੫)

ਨਾਮ ਮੰਗਕੇ ਹੋਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ: ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗੋ:-

'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੈ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।'

ਸੰਸਾਰਕ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਪਰ ਖਿਆਲ ਰਖੋ ਕਿ ਕਰਮ
ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸਾਡੇ ਸਭਾਵ ਨੂੰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਨੂੰ ਓਹ ਬਣਾਂ ਰਹੇ ਹਨ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਅਰ ਫਲ ਬੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀਤੇ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਭੋਗਣੇ ਹਨ:-

ਨਾਰਾਇਣ ਨਿੰਦਸਿ ਕਾਇ ਭੂਲੀ ਗਵਾਰੀ ॥

ਦੁਕਿਤ ਸੁਕਿਤ ਥਾਰੋ ਕਰਮੁ ਰੀ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਫਿਰ ਜੀ ਸੰਸਾਰਕ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਨਾ ਕਰੀਏ ?

ਉਤਰ - ਇਹ ਅਸਾਂ ਕਦ ਕਿਹਾ ਹੈ ? ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਪਰ ਅਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ
ਬੀ ਮੂੰਹ ਪਾ ਲਿਆ ਕਰੋ । ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ (ਰਜ਼ਾ) ਨੂੰ ਅਪਣੀ
ਬੁੱਧੀ ਤੁੱਲ ਨਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਰੋ । ਓਹ ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਫੇਰ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਕੀਹ ਗੁਣ ?

ਉਤਰ - ਮੁਖ ਗੁਣ:- ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਭੁਲਕੇ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਸੌਚਾਂ ਫੁਰਨਿਆਂ ਵਿਚ, ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ, ਵਿਅਰਥ ਮਲੋਰਪਾਜਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਭੁਲਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ, ਅੰਤਰ ਮੁੱਖਤਾ ਲਏਗਾ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਸੁਰਜ ਅਗੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਤਾਸਰ ਹੋਣ ਦੇ ਰੁਖ ਤੇ ਸਮੀਪਤਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੇਗਾ।

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨ ਦਾ ਘਬਰਾ ਘਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪੱਠੇ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਂਗਉ ਰਾਮ ਤੇ ਸਭਿ ਬੇਕ ॥

ਮਾਨੁਖ ਕਉ ਜਾਚਤ ਸ੍ਰਮੁ ਪਾਈਐ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਮੋਖ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫-੧੯, ੫੦)

ਅਰਥਾਤ - ਪਦਾਰਥ ਮੰਗਣ ਵੇਲੇ ਬੀ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਏਗੀ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸਮੀਪਤਾ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਪੈਦਿਆਂ ਕਲਯਾਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਗਲ ਹੈ 'ਨਾਮ' ਮੰਗਣਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਮੰਗਣਾਂ ਸਿਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਸਾਂਈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਸਰਬੱਗਾਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈ ਕੇ ਘਬਰਾ ਹਟਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੁਖ ਅੰਗ ਵਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਅਰਦਾਸ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰੱਬ ਦੀ ਰੱਬੀਅਤ ਤੇ ਲਿਮਿਟ (Limit) ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਮ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਘੱਲਣੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ, ਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਬੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਨਾਈ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਭੁੱਲਾਂ ਦੇ factor ? ਅਸੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਹਾਂ ਜਦ ਅਰਦਾਸ ਦੀ efficiency ਵਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਏਕੁ ਸਾਹਿਬੁ ਦੁਇ ਰਾਹ ਵਾਦ ਵਰ्धਦਿਆ ਜੀਉ ।

(ਧਨਾਸਰੀ ਡੱਡ ਮ: ੧-੨

ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਇਹ ਬੀ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਓ, ਪਰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਵਧੋ। ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਤੇ ਰੱਬ ਤੇ ਛੋੜੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਓਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਲਈ ਕੀਹ ਚੰਗਾ ਹੈ।

(ਨਿਰੋਲ ਅਪਣਾ ਖਿਆਲ ਹੈ) ਅਰਦਾਸ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਕੀ ਯਾਦ ਵਾਲਾ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਪਰ ਯਾਦ ਪੱਕੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਾਂਈ ਨਾਲ ਇਕ-ਸੂਰਤਾ ਹੈ, ਅਰਦਾਸ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਡੰਡਾ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਉਹ ਕੁਛ ਮੰਗ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੀ ਦਾਨਾਈ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਇਹ ਨਾ ਸੁਣੋ।

ਅਰਦਾਸ ਸਾਂਈ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਥ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਏਹੋ ਸਾਂਈ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਅਰਦਾਸ ਹਜੂਰੀ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹਜੂਰੀ ਦਾ ਅਸਰ Soothing ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦਾ Strain ਤੇ nerves worry ਢੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜ ਮਾਗਉ ਇਕੁ ਦਾਨਾ ਸਾਹਿਬਿ ਤੁਠੈ ਪਾਵਾ ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਾਨਕੁ ਆਰਾਯੈ ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥

(ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫-੫੯

੩. ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼

੧੭ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ॥

੨੦- ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੋਡ, ਫੇਹਰਾਦੂਨ,

੪-੬-੪੮

ਪਿਆਰੇ ਜੀਓ ਜੀ !

੨੦ ਯਾ ੨੧ ਤਰੀਕ ਮਈ (੧੯੪੮) ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ
ਆਪਣੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜੋ ੯-੧੦-੧੧ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਆਉਣ ਯਾ ਚਾਰ
ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਘੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਸਕਾਂਗਾ।

ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਕੁਛ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਪ
ਜੀ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਇਕ ਗਲ ਇਥੇ ਲਿਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਦੀ ਅਖੰਡਤਾਈ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਗੁਰਸਿਖ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।
ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਦਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਯਾ ਕੱਢਣਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੇਹ ਤੇ ਹਮਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ
ਮੇਰਾ ਅਸੂਲ ਹੈ। ਸੌ ਜੇ ਕਰ ਆਪ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ
ਪੈਣੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਰਾਗਮਾਲਾ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ
ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨਾ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ
ਖੰਡਤਾਈ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਬੀ ਸਮਾਗਮ ਨਾਲ ਅਸੂਲਨ ਅਪਣਾ ਮੇਲ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਭੋਗ ਰਾਗਮਾਲਾ
ਪੜ੍ਹਕੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਅਪਣੇ ਆਸ਼ਾਜ ਮੁਜ਼ਬ ਇਹ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ
ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਿਤਕਾਰੀ
ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਰਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਧਰਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਕ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਵਾਲਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਣੀ-ਮਾਤ੍ਰ ਦੀ ਕਲਯਾਣ ਹੈ। ਜਨਮ ਧਾਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਭੁਲੇਵੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਹਿਆ ਮਰਦਾ ਜੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭੁਲੇਵੇ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ- 'ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੂੰ ਆਇਆ ਲਾਹਾ ਲੈਣਿ ॥ ਲਗਾ ਕਿਤੁ ਕੁਫਕੜੇ ਸਭ ਮੁੰਕਦੀ ਚਲੀ ਰੈਣਿ ॥' ਜੇ ਹੁਣ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਏ ਕਿ ਉਹ ਲਾਹਾ ਕੀ ਹੈ? ਤਾਂ ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ- 'ਆਇਓ ਸੁਨਨ ਪੜਨ ਕਉ ਬਾਣੀ ॥ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਲਗਹਿ ਅਨ ਲਾਲਚਿ ਬਿਰਬਾ ਜਨਮੁ ਪਰਾਣੀ ॥' ਅਰਥਾਤ ਜੀਵ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਹਰੀ ਜਸ ਕਰਨੇ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੀਵ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਭੁਲਾਕੇ ਦੂਜੇ ਲਾਲਚਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹੇ ਹੋਏ ਅਪਣੀ ਉਮਰਾ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਧਾਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੀ ਕਲਯਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ- 'ਜਿਨਾਂ ਅੰਦਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਤਿਨਕੇ ਮੁਖ ਸਦ ਉਜਲੇ ਤਿਤੁ ਸਚੇ ਦਰਬਾਰਿ ॥'

(ਸਲੋਕ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਵਧੀਕ ਮਹਲਾ ੪-੧੫)

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਬਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਟੋਰਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤੁਪ ਕਰੋ, ਸਗੋ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ : - 'ਵਿਚੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਦਾ ਰਹੈ ਉਦਾਸੀ ਜਿਉ ਕਮਲੁ ਰਹੈ ਵਿਚਿ ਪਾਣੀ ਹੈ ॥' ਫਿਰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਭਾਈਸਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੰਥ ਬਣਾਇਆ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਰਚਣੇ ਦੀ ਆਗਾਜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਯਥਾ : 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਸ : - ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ ॥ ਪੰਥਪ੍ਰਚੁਰ ਕਰਬੇ ਕਹੁ ਸਾਜਾ ॥ ਜਾਹ ਜਹਾ ਤਤ ਧਰਮ ਚਲਾਇਆ ॥ ਕੁਬਲਿ ਕਰਨ ਤੈ ਲੋਕ ਹਟਾਇ ॥'

ਇਉਂ ਸਾਡੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਧਰਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਖਸੀ ਪੂਜਾ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜੈਸੀ ਕਿ ਜੁਹਸੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਸ਼ਖਸੀ ਆਚਾਪਨਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ (individual Service) ਹੈ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਪੰਥਕ ਯਾ (congrigational Service) ਹੈ ਜੋ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਹੀ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਹਰਾਸ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਖਸੀ ਉਪਾਸਨਾ ਬੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗੀਗੇਸ਼ਨਲ ਅਰਥਾਤ ਸੰਗਤੀਯ ਯਾ ਪੰਥਿਕ ਆਚਾਪਨਾ ਬੀ ਹੈ। ਇਕਲੇ ਬੀ ਪਾਠ ਕਰੋ, ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਬੀ ਸੁਣੋ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਜ਼ਹਬ ਨਿਰਾ ਸ਼ਖਸੀ ਮਜ਼ਹਬ ਨਹੀਂ ਇਹ ਪੰਥਕ ਮਜ਼ਹਬ ਬੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਛੇਵੇਂ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬੀ ਧਰ ਦਿਤੀ, ਫੁਰਮਾਇਆ : - ਬਹੁਰ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਧਾਨੀ। ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਕਿ

ਇਹ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਵੈਰ ਪੰਥ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ' ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਛਡ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਛਡ ਬੈਠਾ। ਜੋ ਆਦਰਸ਼ ਘੁੱਥਾ ਮੌਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰੋਂ ਪਰੇ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਹਰ ਸਿਖ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ ਇਕ ਇਕ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨਾਲ। ਜਿਵੇਂ ਬੁੰਦ ਬੁੰਦ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਤੋਂ ਸਰੋਵਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੈਸੀ ਬੁੰਦ ਤੈਸਾ ਸਰੋਵਰ। ਸੋ ਜੇ ਪੰਥ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬਣੇਗਾ, ਉਹ ਪੰਥ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪੰਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ' ਹੋਵੇਗਾ। ਫਤੇ ਸਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਸੋ ਉਸ ਪੰਥ ਦੀ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਫਤੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਮਾੜੇ ਰਸਾਂ ਤੇ ਫਤੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੀ ਧਰਮ ਹੀਣਾ ਤੇ ਫਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਵਾਗਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਚਾ ਰਹੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੋਂ ਰਚੇ ਗਏ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜਲ ਖੁੱਲਾ ਸਿੰਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਗਫਲਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੂਲਕ ਗਲ ਨੂੰ ਛਡਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਨੇ ਨਿਹਾਲ ਨੂੰ ਕਾਯਮ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦਾ। ਉਸਦੇ ਮਾੜੇ ਫਲ ਨਿਕਲ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੁਣ ਪੰਥ ਲਈ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਤੇ ਕਈ ਕਤਲਾਮਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਨ੍ਹਾ ਕੇ ਬੀ ਸਲਾਮਤ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਕਦੇ ਝਾਊਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡੀ ਸੂਰਤ ਦਾ ਨੇਹੁ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਕਾਯਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਘਰ ਘਰ ਲਗੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਜੁੜੇ ਹਰ ਸਿਖ ਦੀ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਸਤਯਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਸਚਮੁਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਬਲਵਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਤਮਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਵਾਲਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਵੀਰੋ! ਪਿਛਲੀ ਹੋਈ ਗਫਲਤ ਨੂੰ ਢੂਰ ਕਰੋ ਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮੂਲਕ ਤੇ ਸੌਮਲੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮਝਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਇਸਦੀ ਵਾਗ ਫੌਰ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਦੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿਓ, ਹਾਂ, ਪਾਰੰਡ ਢੂਰ ਕਰੋ— ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਆਗਯਾ ਹੈ

'ਮਨ ਕਰਹਲਾ ਤੂ ਮੀਤੁ ਮੇਰਾ ਪਾਰਥਡ ਲੈਭੁ ਤਜਾਇ'। ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਨਾਂ ਕਰੋ, ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਉਚਾ ਕਰੋ। ਅਸਲੀਅਤ ਜਿੰਦ ਭਰੇਗੀ।

ਜਿਸ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੀ ਜੋ ਕੀਮਤ ਕੂਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਜੋ ਮੁੱਲ ਦਸ਼ਮ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਓਹੀ ਮੁੱਲ ਪਾਓ : 'ਪੀਉ ਦਾਦੇ ਕਾ ਖੇਲਿ ਡਿਠਾ ਖਜਾਨਾ ॥ ਤਾ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਭਇਆ ਨਿਧਾਨਾ ॥' ਹਾਂ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ।

ਤੁਸਾਂ ਕੇਵਲ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਰਬਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੰਮੁ ਬਣਕੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੀਉਣਾ, ਤੁਸਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਾਜੇ ਸਿਖੀ ਧਰਮ ਦਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਲਾਈ ਹੈ। ਅਪਣੇ ਉਚੇ ਅਸਲੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ, ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਿਆਓ, ਉਚੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਉਚਾ ਦਾਈਆਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਉਜ਼ਲ ਹੋ ਜਾਓ। ਅਪੋ ਵਿਚ ਸੱਕੋ ਵੀਰ ਬਣ ਜਾਓ ਅਤੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਨਿਕਲੋ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ 'ਨਾਮ ਸੰਦੇਸ਼' ਦਾ ਪੱਲੂ ਫੇਰ ਦਿਓ:- ਮਨ ਕਰਹਲਾ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰਿਆ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣਾਇ ॥ ਇਹ ਮੌਹ ਮਾਇਆ ਪਸਰਿਆ ਅੰਤਿ ਸਾਥਿ ਨ ਕੋਈ ਜਾਇ ॥

(ਗੁਰੂੜੀ ਮ: ੪ ਕਰਹਲੇ - ੧)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ

੪. ਨੌਜ਼ਾਨ ਖਾਲਸਾ ਸਾਵਧਾਨ !

ਯੰਗਮੈਨ ਰਸਾਲਾ ਡਿਹਰਾਦੂਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਲੇਖ
੨੦-੧-੪੯ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਇੱਤਾ : ਇਹ ਸਮਾਂ ਓਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੰਡਾਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ
ਹੀ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਉਜੜ ਕੇ ਆਏ ਸਨ : -

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੀ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ : “ਨਾਨਕ ਨਾਮ
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ।”

ਇਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ : - ੧. ਨਾਮ, ੨. ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ,
੩. ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ, ਤੇ ੪. ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ । ਇਸ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਫਿਕਰੇ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ ਕੀਹਾ ਹੈ ।

੧. ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਇੱਕਲੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾਨ ਮਿਲੇ ।
ਨਾਮ ਉਹ ਮੇਲਣਹਾਰ ਲੜੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਰਤ ਨੂੰ ਰਥ ਜੀ ਨਾਲ ਲਾਈ ਰਖਦੀ ਹੈ । ੨.
ਜਦ ਸੁਰਤ ਸਾਂਈ ਨਾਲ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਨ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
ਮਨ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ‘ਦੁਖ’ ਦੁਖ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ, ਨਿਰਾਸਾ ਆਕੇ ਡੇਗਦੀ
ਨਹੀਂ, ੩. ਤਦ ਜੀਵ ਈਸ਼੍ਵਰੀਯ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਟਿਕ ਸੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ,
ਇਹ ਹੈ ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ, ਭਾਣੇ ਤੇ ਟੁਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਆਪ ਸੁਖੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਰੁਖ
ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ੪. ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ ਤੇ
ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਬਲ ਦੇਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਅਮਲ ਵਿੱਚ’ ‘ਕਰਨੀ
ਵਿਚ’ ਬੀ ਜਗਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ।

ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ! ਹੁਣ ਆਪ ਜਗਤ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ, ਜਗਤ ਦੁਖੀ ਹੈ,
ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਘਰ ਘਰ ਦੁਖ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਪਛਮੇ
ਆਇਆ ਹੈ, ਘਰ ਘਰ ਦੁਖ ਹੈ ਪੱਛਮੀ ਭਰਾਵਾਂ ਸਾਕਾਂ ਸਨਬੰਧਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰੇ ਹੱਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ

ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਸੁਖ ਵਿਚੋਂ ਉਠਕੇ ਜਗਤ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

'ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਯਾਨ ਧਰਿ ਜਲਤੀ ਸਭ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਿਸਿ ਆਈ।' ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਦੇਖਕੇ ਆਪ ਛਿਜਕੇ ਨਹੀਂ, 'ਮੈਨੂੰ ਕੀਹ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਲਤੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਹ ਕੀਤਾ?

'ਚੜਿਆ ਸੋਧਣ ਧਰਤ ਲੁਕਾਈ।'

ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇਣ ਲਈ ਉਠ ਟੁਰਿਆ। ਇਸ ਉਠ ਟੁਰਨ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੱਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੁਖੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹੋਂ 'ਖੁਦਗਰਜੀ' ਨੂੰ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ 'ਹਉਮੈ' ਨੂੰ ਘਟਾਓ ਹਟਾਓ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਵੀਚਾਰੋਂ ਤੇ ਕਰੋ।

ਜਗਤ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਹਰ ਕੋਈ 'ਹਉ' ਵਿਚ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਨੂੰ ਲੋਚਦਾ' ਹੈ। ਅੰਦਰ 'ਮੈਂ ਮੈਂ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਖੁਦਗਰਜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਆਪਣਾ ਨਫਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਗੜ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜੀ ਦੀ ਖਿਰੋਤਾਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਐਸਾ ਬੀ ਚਾਹੀਏ ਜੋ 'ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਢੈ'। ਅਰਥਾਤ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ ਆਪਣਾ ਚਾਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ। ਐਸੇ ਇਨਸਾਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੁਖ ਤੇ ਸਰੀਰ ਤਕ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਜਦ ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਪੰਥ ਵਿਚ ਰਖ ਦਿਤੀ ਤਦ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿਖਾਈ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਹਿਣੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਰਖ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਪੰਥ ਵਿਚ ਹਰ ਸਿਖ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਅਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨੇਕੀ ਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਦਾ ਬਸਰ ਕਰੋ, ਅਪਣੀ ਪਾਲਣਾ ਰਖਯਾ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ, ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਚਿਤਵੇ। 'ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ ॥' ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਮੀਤ ॥' ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਪਰ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਟਾਕੇ ਫੇਰ ਪਰ ਦਾ ਭਲਾ ਵਸਾਵੇ ਤੇ ਕਰੋ ਜਿਹਾ ਕੁ ਹੁਕਮ ਹੈ।

'ਪਰਉਪਕਾਰ ਪੁੰਨ ਬਹੁ ਕੀਆ ਭਉ ਦੁਤਰੁ ਤਾਰਿ ਪਰਾਵੇ ॥'

ਇਸ ਤੋਂ ਮਨ ਹੋਰ ਨੇਕੀ ਵਲ ਲੈ ਜਾਵੇ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :-

'ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨਾ ਸਾਂਢੈ ॥'

ਸੋ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੋ, ਪੰਥ ਨੇ ਗੁਰਿਆਈ ਲੈ ਕੇ ਉਪਕਾਰ ਹੀ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਦੁਖ ਝੱਲੇ। ਲਗ ਪਗ ਪੰਜ ਵੇਰ ਅਪਣੀ ਕਤਲਾਮ ਸਹਾਰੀ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰੇ। ਪੰਥ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਵਧ ਚੜ੍ਹਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਲਖਦੇ ਜਿਗਰ ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਦੋ ਛੋਟੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨਿਕੀ ਉਮਰਾ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨਾ ਹਾਰਿਆ, ਐਸੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਜਗਤ ਹੁਣ ਤਕ ਹੈਰਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਬਾਬੇ ਬੰਦੇ ਵੇਲੇ ਜਦ ਸਤ ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣੇ ਹੀ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਸੋ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਖ ਸੀ ਅਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਉਹ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਕਾਯਮ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਪਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਾ ਮੌਜਿਆ, ਉਸਦੀ ਵਿਖਯਾਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

'ਇਕ ਸਿਖ ਕਿਸੋਰ ਉਮਰ ਦਾ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਜੋ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਪੁੜ੍ਹ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਹੁਣੇ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਗਾਨਾ ਬੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁਲ੍ਹਾ। ਪੁਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਕੇ ਮਾਂ ਵਜੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਰਤਨ ਚੰਦ ਕੋਲ ਗਈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਅਰਫਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੜ੍ਹ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਐਵੇਂ ਫੜ ਲੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਰਖਸ਼ੀਅਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਪਣੇ ਇਕ ਹੁੰਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਛੁਡਾ ਦਵੇ ਤੇ ਮਾਈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਾਈ ਤੇ ਹੁੰਦੇਦਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਵਾਰੀ ਸੀ ਤੇ ਜੱਲਾਦ ਤਲਵਾਰ ਸੂਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਪਹੁੰਚਾ ਤਦ ਕੋਤਵਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਜਦ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੋਲਿਆ:-

'ਮਾਦਰਮ ਦਰੋਗ ਮੇਂ ਗੋਯਦ, ਮਨ ਬ-ਦਿਲੋ ਜਾਨ ਅਜ ਮੁਆਤਕਿਦਾਨਿ ਵਡਿਦਵੀਆਨਿ ਜਾਂ ਨਿਸਾਰਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦੇ ਖੁਦਮ। ਭਰਾ ਜੂਦ ਬ- ਰਫੀਕਾਨੇ ਮਨ ਰਸਾਨੇਦਾ'

ਅਰਥਾਤ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤੁਠ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਚੇ ਦਿਲ ਤੇ ਜਾਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਾਨ ਸਦਕੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ

ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਾ ਦਿਓ ।

ਤਾਰੀਖ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤੇ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਕੀਤੇ ਤਰਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਾ ਸਕੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਝੌਤੀਆਂ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕੀਆਂ । ਲੇਖਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ ਜਦ ਉਹ ਬਹਾਦਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੜਕੇ ਕਤਲ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਗਿਆ । ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਵਾਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤੋਂ ਵਾਰਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਉਸਦੇ ਸਿਦਕ ਤੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਮੋਹਰ ਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੈ ਸੱਚਾ ਸ਼ਹੀਦ ।

ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਬੀ 'ਭਾਗੋ' ਨੇ ਬੀ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਝਬਾਲ ਦੇ ਰਹਿਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਨਾਲ ਦੀ ਰੱਖ ਵਿਚ ਜਾ ਜਾਕੇ ਬਰਛਾ ਯਾ ਲੰਮੀ ਸਾਂਗ ਚਲਾਉਣੇ ਦਾ ਅਭਿਯਾਸ ਕੀਤਾ । ਇਹ ਬੀਬੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜੀ ਤੇ ਘਾਜ਼ਲ ਹੋ ਚੱਠੀ । ਫੇਰ ਘਰ ਪਰਤਕੇ ਨਾ ਗਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਦਾਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸਾਂਗ ਲੈਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਹਜ਼ੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗਈ ।

ਜਦੋਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਤ੍ਰੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਸਤਿਲੁਜ ਤੋਂ ਤਰਦਾ ਮਾਲਵੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਤਦ ਸ਼ਾਮਾਂ ਸਮੇਂ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਮਕਤੂਲਾਂ ਦੇ ਸੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤੇ ਕੁਝ ਐਦਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਕਹੋ : -

'ਲਿਸਾ ਪਤਲਾ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਵਾਹ ਵਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਹਾਂ, ਪਰ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਨਿਕਲੇਗਾ ਹੋਰ ਖਾਲਸਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾਲਸਾ, ਹਾਂ ਹੁਣ ਨਿਤਰੇਗਾ ।'

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਇਸ ਪਾਸ ਇਕ ਗੱਭਰੂ, ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕਿਆ, ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ; ਕੱਲ ਆਪ ਨੇ ਕੀਹ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਰ ਕਿਥੋਂ ਆਵੇਗਾ ? ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਤਾਜ਼ੀ ਮਾਰਕੇ ਹੋਂਗੇ, ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਭਲਿਆ ਹਰ ਸਿਖ ਸਵਾ ਲਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਦੇਖ ਸਵਾ ਲਖ ਹੋਂ ? ਤੂੰ ਨਿਤਰ ਪਿਆ ਹੈਂ ਤੂੰ ਜੀਉਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਜੀਉਦਾ ਹੈ, ਸਵਾ ਲਖੀ ਪੰਥ ਸਦਾ ਜੀਉਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਉਸ ਗੱਭਰੂ ਨੇ

1 ਇਸ ਵਾਕਯਾ ਦੀ ਉਗਾਈ ਕਈ ਹੋਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਬੀ ਭਰੀ ਹੈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸੌਚੀ ਤੇ ਕੱਬਡੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ ਤੇ ਫੇਰ ਹਰੇਕ ਨੇ ਹੋਰ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ। ਇਵੇਂ ਇੱਕਲੇ ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਜਥਾ ਬਣਾ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ। ਇਵੇਂ ਇੱਕਲੇ ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਜਥਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਦਿਲ-ਝੜੀ ਨਾਖਾਈ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ। ਇਕ ਇਕ ਸਿਖ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲਖੀ ਸਿਖ ਹੋ ਗਿਆ ਅਪਣੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਰਲਾਕੇ ਖੁਦੀ ਰਹਤ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਕੇ। ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਹੇ ਖੰਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਦੀ ਗੋਣਤੀ ਫੇਰ ਪੰਜੀ ਤੀਹ ਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਪੁੰਜ ਗਈ।

ਸੋ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ, ਪੰਥ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਸਾਡੇ ਸਿਰ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਕਯਾ ਹੈ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਪਈ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉ 'ਤਰੁਨਾ ਦਲ' ਰਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਲ ਦਾ ਨਾਉ 'ਬੁੱਢਾ ਦਲ' ਪੈ ਗਿਆ। ਕੀਹ ਦੁਏ ਦਲ ਆਪੇ ਵਿਚ ਲੜੇ ਸਨ? ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਬੁੱਢੇ ਦਲ ਨੇ ਥਾਪੜਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਤਰੁਨਾ ਦਲ ਨੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਦਿਤਾ। ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਤਰੁਨਾ ਦਲ ਵਧੇ, ਰਖਯਾ ਕਰੋ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲਵੇ। ਮਾਰੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਰਖਯਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਲਈ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਰਹੇ। ਧੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਹੋਈ ਕੰਮ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ। ਆਦਰਸ਼ ਇਕੋ ਰਿਹਾ— ਪੰਥ ਸੇਵਾ, ਪ੍ਰਜਾ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ। ਕੰਮ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਦੁਏ ਦਲ 'ਇਕ ਦਲ' ਰਹੇ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕੀਤੀ।

ਤਿਵੇਂ ਹਣ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ ਤੇ ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਲਈ, ਸਰੱਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਨਿਤਰੋ, ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰੋ:-

੧. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਿਦਕ ਭਰੋਸਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਉਚਤਾ ਸੁਚਤਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਯਮ ਰਖੋ।

੨. ਇਸ ਕਾਯਮੀ ਲਈ ਬਾਣੀ ਦਾ ਨਿਤ ਨੇਮ ਧਾਰੋ ਤੇ ਕੁਛ ਵਕਤ ਚਾਹੋ ਕਚੀ ਘੜੀ ਹੀ ਸਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੋ।

੩. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਐਸਾਂ ਵਲ, ਭੋਗਾਂ ਵਲ, ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖਕੇ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰੋ। ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚ ਸੁਰਤੇ ਰਖੋ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਤੇ ਰਸ ਮਾਣੋ। ਯਤੀਮਾਂ ਦੇ ਅਥਰੂ ਪੂੰਝੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ, ਬੀਮਾਰਾਂ ਦੀ ਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੋ। ਹਾਂ 'ਦੇ ਕੇ' ਖੁਸ਼ ਹੋਵੋ। 'ਦੇਣਾ' ਸਦਾ ਹੀ ਲੈਣ ਕੋਲੋ ਮੁਤਬੱਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਕੀਮਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੪. ਆਪਣੇ ਸਿਖ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਖਰ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹਉ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਗਤ ਦਾ ਨੂਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਚਾਨਣ ਦਿਓ ਜਗਤ ਨੂੰ, ਹਾਂ, ਚਾਨਣ ਬਣੋ ਤੇ ਚਾਨਣ ਦਿਓ।

੫. ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਖਾਲਸਾ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਘਰ ਘਾਟ ਗੁਆਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਲਈ ਖਾਧਾ, ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਅੱਡੇ, ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਕੇ ਕਿਰਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੁਖੀ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਦਾਰੀ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਦੀ, ਬਾਵਾਂ ਦੀ, ਆਸ਼ਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਨਿਤਰੋ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਦੇਖੋ ਜੇ ਕੋਈ ਨੌਜਵਾਨ ਕਲੱਬਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਲਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਵਿਸਕੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਉੜਾ ਉਦਾਹੈ, ਰੀਸ ਨਾ ਕਰੋ ਉਸਦੀ ਇਸ ਨਿਜ ਸੁਖ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦੀ। ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਰੁਧੇ ਹਨ, ਵਿਸਕੀ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਂ ਖਰਚ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਕਸ਼ਟਾਂ ਝੱਲਕੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਈ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰਨ ਤੇ। ਕਿਸੇ ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਵੀਰ ਨੂੰ ਦਵਾ ਲੈ ਦਿਓ ਤੇ ਇਸ ਸੁੱਚੇ ਨਸੇ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਓ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਸਫਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵੇਰ ਢਾਕੂਆਂ ਤੋਂ ਲੁਟੇ ਗਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸੰਗਤ ਨੇ ਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ: ਤੁਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਮੇਰੀ ਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਘਾਉ ਬੱਧੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਹੋਰ ਬੀ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਦਿਲ ਝਵੀ ਨਾ ਖਾਓ। ਨਾ ਆਖੋ ਹਾਇ ਕੀਹ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਕੜੇ ਹੋਵੋ, ਪੰਥ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਮੈਤ੍ਰੀ ਵਧਾਓ, ਪੰਥ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਸੱਤੇ ਬੈਰੀ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਥ ਵਿਚ ਫੁਟ ਹੈ, ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਆਗੂ ਪਰਸਪਰ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਹੈ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਰਾਸ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਇਕ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੋ, ਹਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਉਦਿਮ ਕਰੋ, ਹਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਵੋ, ਹਰ ਸਵਾ ਲੱਖ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਬਣੋ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਨੂਰ ਹੋ, ਨੂਰ ਦਿਓ ਅਪਣੀ ਕਰਨੀ ਨਾਲ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿਓ ਅਪਣੀ ਤਾਕਤ ਸੂਰਮਗਤੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ।

ਹਰ ਕਤਲਾਮ ਮਗਰੋ ਇਕ ਇਕ ਸਿਖ ਉਠ ਖੜਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਇਕ ਤੋਂ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਂ ਮਿਤਰੋ ਤਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਪਹਿਲੋ ਨਿਤਰਦੇ ਸਨ। ਹੋਈ ਕਤਲਾਮ ਤੋਂ ਦਿਲ ਝਵੀ ਨਾ ਖਾਕੇ ਸਗੋਂ ਸਚਯਾਈ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਉਠਦੇ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਬਿੜਦੇ 'ਸਰਬੰਦ ਦੇ ਭਲੇ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ।

੫. ਸਤਿਵੰਤੀਆਂ ਜੋਗ ਸੰਦੇਸ਼

ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਤਿਸੰਗ ਮਲਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਹਾਨ ਬੀਬੀ ਸ਼ਾਮ ਕੇਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਅਪੈਲ ੧੯੪੯ ਵਿਚ
ਇਕ ਪੱਤ੍ਰ ਪੁਜਾ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਕੁਆਲਾ ਲੰਪਰ ਵਿਚ
ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਹਿਤ ਦੂਜੀ ਕਾਨਵੈਸ ੨੩-੨੪ ਅਪੈਲ ਨੂੰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਆਪ
ਆਪਣੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਲਈ ਭੇਜਕੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਓ । ਜਿਸਦੇ
ਉਤਰ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਡਿਹਰਾਦੂਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਸ੍ਰੀ ਬੀਬਾ ਜੀਓ

ਆਪ ਦਾ ਪੱਤ੍ਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਤੇ ਤੇ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਪਰਤ
ਕੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਏਥੇ (ਡਿਹਰਾਦੂਨ) ਪੁਜਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਪੁਜ
ਸਕਿਆ । ਤਦ ਬੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਜੋ ਖਿਆਲ ਆਪ ਨੂੰ
ਤੇ ਮਲਾਇਆ ਦੀਆਂ ਸਤਵੰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਲਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਹਨ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰ ਨਾਲ ਘੱਲ
ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਇਹ ਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪੁਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ । ਘੱਲ ਦੀ
ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਜੋ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏ । ਜੇ ਪੱਤ੍ਰ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ
ਤੋਂ ਕੁਛ ਪਹਿਲੋਂ ਆਪ ਦੀ ਇਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਪਰਦੇਸੀ ਵਸਦੇ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਿਖੀ
ਸਿਦਕ ਤੇ ਉਚ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ ।

ਹਿਤਕਾਰੀ - ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਹਰ ਕੌਮ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਰੱਖ ਕੇ ਟੁਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਹਸਤੀ ਕਾਯਮ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ
ਟੇਰਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਰਬੰਦ ਰਹੀਏ ਤੇ ਨਜ਼ਰੋਂ ਉਹਲੇ ਨਾ ਕਰੀਏ ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਦ ਜਗਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਿਸ਼ਾਟੀ ਪਾਕੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਛੱਡਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀਹ ਦਿਸਿਆ: 'ਬਾਬਾ ਦੇਖੈ ਧਿਆਨ ਧਰਿ ਜਲਤੀ ਸਭ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਦਿਸ ਆਈ'।

ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਠੰਢ ਪਾਉਣ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਲਗ। ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ, ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਬੀਰਖਾ ਦੈੜ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ 'ਹਉਮੈ' ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ। ਹਉਮੈ ਹਰ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਟੀ ਹੋਕੇ ਜਦ ਵਰਤੋ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਪਕੜਦੀ ਹੈ। ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਵਰਤੋ ਨਾਲ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਚਾਹੇ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਤ੍ਰੀਮਤ ਅਪਣਾ ਨਫਾ, ਅਪਣਾ ਸੁਖ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਇਹ ਦੁਸ਼ਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਂਝਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਰਕੇ ਬੀ ਅਪਣਾ ਨਫਾ ਕਢਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਰਤੋ ਇਨਸਾਨ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਤੇ ਕੌਮ ਕੌਮ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਇਕ ਨਰਕ ਵਾਂਝੁ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਗਤ ਵਿਚ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਖ ਤੇ ਪੀੜਾ ਹੈ ਇਸੇ ਦਾ ਫਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਫੇਰ ਨੀਹ ਰਖੀ 'ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ। ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਇਸ ਅੰਦਰਲੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਕਾਥੁ ਕਰੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਤੀ। ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਤੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲੀ ਮਤਿ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਤੀ।

੧. 'ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ ॥ ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਭਾਈ ਮੀਤ ॥'

੨. 'ਦੂਖੁ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ ॥'

ਇਹ ਸਾਧਾਰਣ ਨੇਕੀ ਸਿਖਾਈ, ਬਦੀ ਕਰਨੋ ਰੋਕਿਆ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਘਟਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਫੇਰ ਸੁਮਤਿ ਦਿਤੀ:-

੩. 'ਪਰਉਪਕਾਰੁ ਪੁੰਨ ਬਹੁ ਕੀਆ ਭਉ ਦੁਤਰੁ ਤਾਰਿ ਪਰਾਦੇ ॥'

ਇਹ ਸਬਲ ਨੇਕੀ ਸਿਖਾਈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ, ਪਰ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਕਰੋ, ਪੁੰਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰੋ, ਤੁਸੀ ਭੈਜਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਤਰ ਜਾਓਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਸੁਮਤਿ ਦਿਤੀ:-

੪. 'ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰਿ ਬਿਰਾਨ ਸਾਂਦੈ ॥'

ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਆਰਨ ਲਈ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾ ਬੇਸ਼ਕ ਵਿਗਾੜ ਲਓ।

ਕਿਥੇ ਇਨਸਾਨ ਦੂਜੇ ਦਾ ਵਿਗਾੜਕੇ ਅਪਣਾ ਸੁਆਰਦਾ ਸੀ ਕਿਥੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਅਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਤੇ ਨਾਮ ਅਭਯਾਸ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਕਰਕੇ ਅਪਣੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਏ ਭਲੇ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਹਾਨੀ ਕਰਨੇ ਬੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਮਲੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਿਥੋਂ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਖੁਦਗਰਜੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਉਮੈ ਅਤਿ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਫੇਰ ਅਪਣਾ ਜੀਵਨ ਰਸਮਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਰਗ ਬਣਾ ਕਢਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤਕ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਸਿਰੇ ਚਾੜਿਆ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰੋਂ ਜੋ ਅੰਦਰ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੇ; ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਗਾਵੇ ਸੁਣੋ ਤੇ ਉਸਤੇ ਅਮਲ ਕਰੋ ਜੋ ਤੁਸਾਡੀ ਵਰਤੋਂ ਬੇਗ਼ਰਜੀ ਦੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਤੇ ਸਰਬਹਤ ਦੇ ਭੱਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਲੋਕ ਵਿਚ ਸੁਖ ਵਰਤੇ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਸੁਹੋਲੇ ਹੋਵੇ।

ਜਦ ਦਸਮੇ ਜਾਮੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ 'ਦੈਵੀ ਗੁਰੂ' ਦਾ ਆਉਣਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਦ ਆਪ ਅਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਤੇ ਜਗਤ ਜਲਦੇ ਨੂੰ ਠੰਢਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਿਆ। ਇਸ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ। ਪਰ ਹਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀਵ ਸ੍ਰੇਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਬਾਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਈਸ਼੍ਵਰੀਯ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂਦੂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਨੁਭਵ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਕਿ ਖਾਲਸਾ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਹਨਾ ਜਾਂਦੀ ਵਿਚ ਟੁਰੇ।

ਹੁਣ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਹੈ – ਹਰੇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਰਲਕੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਾਂਛੁ ਇਕ ਵਜੂਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਜੂਦ ਐਉਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਅੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਕੇ ਇਕ ਸਰੀਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਸਰੀਰ ਹੋਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਨਿਰਾ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਬਧਿ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣੇ ਸੰਘ (ਸਤਿਸੰਗ) ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀ ਲਓ ਤਦ ਆਪ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਕੇ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ, ਪਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਤ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਚੱਲਣਾ ਸੀ ਹੁਣ ਪੰਜ ਸੌ ਬਰਸ ਚਲੇਗਾ।

ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਨੇ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ।

ਹੁਣ ਸੁਚ ਦੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਜ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਕੀਹ ਕਰਨਾ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਜਦ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਇਥੋਂ ਤਾਈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬੀ ਬਖਸ਼ੀ ਤਦ ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਬੀ ਓਹੀ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੈ। ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੇ ਓਹੀ ਆਦਰਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖ ਮਰਦ ਨੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਦਰਸ਼ ਉਪਰ ਵਰਣਨ ਹੋ ਚਕਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦੱਸੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਨਾਲ ਹਿਰਦਾ ਸ਼ੁਧ ਕਰਨਾ ਤੋਂ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਪਰਮਾਤਮ ਦੇਵ - ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉ ਘਟਣੀ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ-ਲੱਖਣਾ ਵਧਣੀ ਹੈ, ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਫੇਰ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਵਾਂਛ੍ਹੂ ਕੀ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ?

‘ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕੈ
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਨਾਨਕ ਬਿਗਸਾਈ॥’

ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੇ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਦਾ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਨਿਰਾ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਅਮਲੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ। ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੀ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪਰਸਪਰ ਸਹੋਦਰਤਾ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਵੇ ਯੂਰਪ ਤੇ ਆਮਰੀਕਾ ਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦੀ ਦਾ ਵਰਤਾਉਣੀ ਹੈ। ਓਹ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਘਟ ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਥੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਪਣੇ ਸੁਖ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ‘ਮੁਜ਼ਾਹਿਰੇ’ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਓਹ ਮਹਾਨ ਜੁੱਧ ਰਚਾਉਂਦੇ ਤੇ ਜਗਤ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਜਾਏ ਪਿਆਰ ਤੇ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕਟਾ ਵੱਡੀ ਤੇ ਬੇ-ਦਰਦੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਕਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਯਾਨਕ ਹੋਣੀਆਂ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਇਨਸ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਚਾਹੋ ਇਨਸਾਨ ਦੀ “ਨੇਚਰ” ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਵਧੀਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਹੱਜ਼ਬ ਬੀ ਕਹਿਲਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੇ ਹੁਣ ਚੀਨ ਤੇ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਮਾਜਰੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਲੇ ਗਏ ਖੂਨੀ ਹੌਲੇ ਚੌਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਾਇਨਸ ਤੇ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੇ, ਇਸ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਵਧੇਰੇ ਕਰ ਲੈਣ ਨੇ ਸੁਖ ਸਬੀਲੀ ਠੰ� ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਈ। ਹਿੰਸਕ ਪਸੂ ਯਾ ਦਰਿਦਾ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਆਤੁਰ ਹੋਕੇ ਮਿ੍ਗ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਰੱਜ ਪੁੱਜ ਕੇ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਐਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬੂਨੀ ਸਾਕੇ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਲੌੜ ਹੈ ਕਿ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਧੇ ਸਨ, ਵਰਤੇ ਸਨ, ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਵਰਤਾ ਦਿਖਾਏ ਸਨ, ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਦਾ ਨਸੀਨ ਹੈ, ਵਰਤਾਕੇ ਦਿਖਾਏ। ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੈ, ਖਾਲਸਾ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਬੀ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ, ਉਪਕਾਰ ਵਿਚ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਹੁਣ ਬੀਬੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਢੁੰਘੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੋ, ਏਕਾਂਤ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਘੀ ਮਾਰੋ ਕਿ ਜਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਿੱਤਾ ਫਰਜ਼ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਡ ਵਰਤਾਉਣੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਗਤ ਜੋ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜੀ ਦੇ ਭਯਾਨਕ ਵਰਤਾਉਣਾ ਲਈ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਦਾ ਹੈ ਇਹ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਰਾ ਹੋ। ਇਕੋ ਪਿਤਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭਾਈ ਹਾਂ। ਅਸਾਂ ਪਿਆਰ ਫੈਲਾਉਣਾਂ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਬੀ ਦੂਜੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਨਾਮ ਦੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਭਯਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਦ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਾਂਝੂ ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਾ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਨ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਾਦਾ ਵਧੀਕ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਕਸਟ ਮਾਂ ਬੱਚੇ ਲਈ ਸਹਾਰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਉਸਦੀ ਬਨਾਵਟ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਭਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਆਦਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਠੰਢ ਵਰਤਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਕੰਮ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਸੁਖਲਾ ਤੇ ਵਧੀਕ ਅਸਰ ਵਾਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੀਬੀਓ! ਅਸਾਂ ਪੱਛਮੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਾਸੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸੁਖਾਂ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਜਾਰ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਣੀ। ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਹਲਕਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ, ਦੇਖੋ ਬਾਬਾ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਏ ਗਏ ਦੀ ਆਪ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਲੌੜ ਅਗੇ

ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਾਇਨਸ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ, ਸਭਯਤਾ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਓਹੋ ਭਯਾਨਕ 'ਬੁਦਗਰਜੀ' ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਲਾਰੇ ਮਰਦ ਤੇ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਜਲੰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੈਕੇ ਫਿਰ ਨਿਕਲਣ।

ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਜੋ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋ, ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਹਾਂ, ਤੁਸਾਡੇ ਮਰਦਾਂ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਭਾਰੀ ਕਸ਼ਟ ਪਿਆ ਹੈ, ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਸਿਖ ਬੇਘਰ ਬੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੇਹਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੁਖ ਮਰਦਾਨਗੀ ਨਾਲ ਝੱਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਓਹ ਅਜੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਹ ਧਰਮ ਸ਼ਰਮ ਦੀਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿਰੀ ਅਯਾਸ ਮਰਦ ਦੀ ਕਾਮ ਪੂਰਨਾ ਦਾ ਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੀਬੀਓ! ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਸਿਖ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਡਿਠਾ ਕਿ ਮਰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਤੋਂ ਓਹ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਨਾਲ ਆਪਣੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮਹਾਨ ਬੁਹਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚੇ ਸੱਟੇ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਲੈ ਗਈਆਂ। ਐਦਾਂ ਦੇ ਇਕ ਨਹੀਂ ਕਈ ਵਾਕੇ ਹੋਏ ਜੋ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾ ਗਏ। ਹਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕ ਮਾਂ ਨੇ ਜਦ ਡਿਠਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਭ ਕੋਈ ਕਤਲ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਤਦ ਅਰਦਾਸਾ ਸੌਂਧਕੇ ਪ੍ਰਜ਼਼ਲਤ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਸੱਟੇ ਤੇ ਅਖੀਰ ਆਪਾ ਬੀ ਬੈਸਤਰ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹਾਂ, ਇਕ ਨਹੀਂ ਐਸੇ ਕਈ ਵਾਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਸਤਿਵੰਤੀਆਂ ਨੇ ਟਾਕਰੇ ਭੀ ਕੀਤੇ ਜਖਮ ਖਾਧੇ ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਆਪੇ ਤੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕਰਬਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੱਛਮੀ ਰੀਸਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਉਚਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਪਰਦੇਸੀ ਵਸਦੇ ਵੀਰੋ ਭੈਣੋਂ ਆਪ ਦੇ ਸਿਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਪਾਟੋ ਪਾੜ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿਖਯਤ ਲਈ ਡਰ ਹੈ। ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਈਆਂ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜੇ ਕਰੇ ਵੈਰ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜੀ ਪੜੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸਿਖੀ ਦੇ ਭਵਿਖਯਤ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਹ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਦਿਓ, ਵਡੇ ਵਡੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮਹਾਤਮਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ ਯਾ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਕਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੋ; ਓਹ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ, ਦਸਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਫੈਲਾ ਦੇਣ।

ਅੱਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਕਥਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਵਿਚੋਂ ਬੁੱਧ ਛਿੱਖੂ ਤੇ ਸਾਧੂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਉਚ ਜੀਵਨੇ ਲੋਕ ਚੀਨ, ਜਾਪਾਨ, ਸੀਲੋਨ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮਤਾਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਦ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਬਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਚ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦਾਨੇ ਸਲਾਹੂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖੁਦ ਹਿੰਦ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਆਪਣਾ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨਾ ਸੌ ਬੀਬੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀਰ, ਪਿਤਾ ਤੇ ਪਤੀ ਸਾਰੇ ਰਲਕੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕਰੋ ਗੁਰਸਿਖੀ ਦੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਸਾਧੂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਝੰਡਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਝੁਲਾ ਦਿਓ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਮਲਾਇਆ ਵਿਚ ਬੈਠੀਓ ਤੁਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਉਚ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨ ਦਾ, ਤਥਾਗ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਦਾ ਅਪਨਾ ਬਿਗਾਰ ਬਿਰਾਨਾ ਸੰਵਾਰਨ ਦਾ; ਗਲ ਕੀਹ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਕੇ ਗੁਰੂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਜਗਤ ਦਾ ਦੁਖ ਘਟੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੋੜੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਦਾ ਨਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਇਕ ਇਕ ਖਾਲਸਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀਓ ਸਪੁਤ੍ਰੀਓ! ਤੁਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖਤ ਵਾਚਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਖ ਦੁਖ ਝੱਲਣ ਵਿਚ ਯਾ ਦੁਖ ਵੰਡਾਉਣ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਰਹੇ ਸਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਲਾਯਾ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸਿਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋੜ ਇਸ ਗਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਿਥੇ ਹੋ ਉਥੇ ਸਿਖੀ ਧਰਮ ਫੈਲਾਓ ਜੋ ਓਹ ਲੋਕੀ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਬੀਜ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੀ ਪ੍ਰਹੁੱਲਤ ਹੋਵੇ। ਸਿਖ ਧਰਮ ਨਿਰਾ ਇਕ ਦੇਸੀ ਧਰਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਸਚ ਜਾਣੋ ਜੋ ਤੁਸ਼ਾਂ ਹੁਣ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਖਾਲਸਾ ਵੀਰਾਂ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਸਿਖੀ ਫੈਲਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਐਨ ਵਕਤ ਸਿਰ ਕੀਤੀ ਸੇਵਾ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਆਪਦਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਰ ਗੁਰੂ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ਚਾਹੋ ਪੁਰਖ ਚਾਹੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪ ਨੂੰ ਸਵਾ ਲਖੀ ਸਮਝਕੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟਿਆ ਰਹੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ।

— O —

ੴ. ਪਤਿਤ ਉਬਾਰ

ਸੱਤਰ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋਏ ਇਕ ਸਿਖ ਸਰਦਾਰ ਸਜੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਠ ਦਸ ਸਾਲ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਪਰ ਫਿਰ ਲਿੱਤ ਦੀ ਅੰਨ੍ਧਮਤੀ ਸੁਹਿਬਤ ਨੇ ਪੈਰ ਪਿੜਕਾ ਦਿਤੇ, ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੌਹਰ ਕੇਸ ਵਿਦਾ ਕਰਕੇ ਪਤਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਜੋ ਘਰ ਚਿਠੀ ਆਈ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਿਤ ਸੁਰਤ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬੀ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ : “ਆਪ ਮੇਰੀ ਛੋਟੇ ਵੇਖਕੇ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਜਮਾਨਾ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਓਸੇ ਤਜ਼ੀਂ ਜਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀਆਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਆਪ ਬੀ ਬਦਲ ਜਾਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।” ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੜਦਿਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਸੌਲਾ ਹੈਟ ਵਾਲੀ ਸੀ ਬੜਾ ਹੀ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਘਰ ਦਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਦਰ ਖੜਕਾਇਆ ਤੇ ਬੇਨੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰੇ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੈਸੇ ਪਰਮ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਪਤਿਤਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾਇਆ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਬੀ ਕੋਈ ਰਾਹ ਦੱਸੋ ਤੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਖਕੇ ਦਿਓ ਜੋ ਅਸੀਂ ਭੇਜੀਏ ਤੇ ਓਹ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਜਾਣ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਪੱਤਰ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਦਾ ਉਤਾਰਾ ਘਰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁਜ਼ਬ ਉਸ ਪੱਤ੍ਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ, ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਨੇ ਕੇਸ ਰੱਖ ਲਏ, ਸਾਬਤ ਸੁਰਤ ਰਹਿਕੇ ਕਈ ਸਾਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਿਤਾਕੇ ਉਸੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਦੇਸ਼ ਆਏ। ਸਿੰਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਗਏ। ਜੋ ਪੱਤ੍ਰ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਖਰ ਉਮਦੇ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨ ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੇ ਕੁਝ ਅਖਰ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡੋਲੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬੀ ਕਦੇ ਤੁਲਾ ਦੇ ਜਾਣ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਮਾਨਯੋਗ ਸਰਦਾਰ ਜੀਓ, ਆਪਦਾ ਪੱਤ੍ਰ ਪਹੁੰਚਾ, ਪੜਕੇ ਨਿਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸਖਤ ਠੁਹਕਰ ਲਗੀ ਹੈ।

ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤਾਂ ਅਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਪਰ ਕਾਇਮ
ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ
ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਮਨ ਨੂੰ, ਰੂਹ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਰਗੇ ਸਭਿਕਾਰਯੋਗ ਸਾਕਾਂ ਦੇ ਆਖੇ
ਝੁਕਣਾਂ ਘਰੋਗੀ ਜੀਵਨ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਉਪਾਰ ਦੇ ਧਰਮ
ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਕੇ ਰੱਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਵਿਲਕਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਛੋੜ ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟੁਰ ਗਏ। ਮੱਕੇ ਅੱਗੇ
ਨਹੀਂ ਤੁਕੇ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਫੇਰਿਆ। ਕੌਂਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਦੇ ਤੱਤੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ
ਪਰ ਉਸ ਅੱਗੇ ਤੁਕੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁਮਾਯੂਂ ਤਲਵਾਰ ਸੂਤ ਕੇ
ਵਾਰ ਕਰਨ ਲਗਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖ ਨਹੀਂ ਥੇਪੀ। 'ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ' ਕਹਿਕੇ
ਉਸਦੇ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਲਗੇ ਪਰ ਨਹੀਂ ਲਗੇ। ਅਕਬਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਅਗੇ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਏ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿਕਵੇ ਤੇ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਜਾਰੀ
ਕਰਵਾਓ, ਨਹੀਂ ਤੁਕੇ। ਜ਼ਮਾਨਾ ਪਿਟਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ। ਪੰਜਵੇਂ
ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹੇ ਮੁੜਬ ਚੰਦੂ ਅਗੇ ਝੁਕ ਜਾਣਾ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨ
ਲੈਣਾ ਕਿ 'ਹਜ਼ਰਤ ਮਹੁੰਮਦ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ' ਮਸਲਿਹਤ
ਵਕਤ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੂਲ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਅਸੂਲ ਨਾ ਛਡਿਆ ਤੇ ਤੱਤ ਤਵਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ
ਤੱਤੇ ਰੇਤੇ ਪੁਆ ਕੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਅਸੂਲ
ਲਈ ਜਾਨ ਦੇਣੀ ਹੈ ਪਰ ਝੁਕਣਾ ਨਹੀਂ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਝਗੜਾ ਬਾਜ਼ ਤੋਂ ਹੋਇਆ
(Game of Lows) ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਫੱਡ ਲਏ ਉਹ ਉਸਦਾ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਕਹੇ ਕਿ ਬਾਜ਼ ਮੇਰਾ ਹੈ, (Game) ਦੇ (Laws) ਮੈਂ ਤੋਝਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਅਸੂਲ
ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਇਮ ਹਾਂ ਤੇ ਬੇ—ਅਸੂਲੀ ਅਗੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਂਗੇ। ਸੋ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾ ਕੇ ਜੰਗ
ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸ਼ਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚ ਸੁਰਤੇ ਕੀਤਾ, ਆਜ਼ਾਦ ਸੁਰਤ ਬਖਸ਼ੀ, ਫੇਰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕੱਟਣੀ ਸਿਖਾਈ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ (Ideal man) ਬਣਾਇਆ। ਖਾਲਸਾ
ਇਕ (Type) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ (Create) ਕੀਤਾ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਸਾਨ ਦਾ। ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੇ
ਹਰਦਮ ਸਾਂਝੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਇਖਲਾਕ ਉਚਾ ਕੀਤਾ। ਇਨਸਾਨੀ ਹਮਦਰਦੀ
ਭਰੀ। ਬਾਹਰ ਆਨ ਬਾਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਜਜਬੇ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤ ਬਖਸ਼ੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੋਅਬ
ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤੌਰ ਦਿੱਣ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੋੜ ਅਗੇ ਝੁਕਾਣਾ, ਬਦਲਣਾ, ਅਸੂਲ
ਤੋੜਨਾ ਉਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਗਿਰਾਉਣਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਗੁਸਤਾਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਡਾਚਾ ਸਦਮਾ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੈ, ਕਲੇਜੇ ਘਾਉ ਲਗਾ ਹੈ। ਕਈ ਦਿਨ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਦਿਲ ਤੰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਤ ਲਿਖਣੋਂ ਚਿਤ ਮਿਰ ਫੇਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਿਮਾ ਕਰਨੀ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਢੂੰਘਾ ਪਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁੰਦਾ।

ਮਸਲਿਹਤ ਵਕਤ ਤੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਅਗੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ, ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਬਾਜ਼ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੁਕਣਾ ਜਾਣਦੇ ? ਕਿਉਂ ਸਭ ਨੇ ਸੀਸ ਦਿਤੇ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਏ ਪਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕੇ। ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਦੀ ਖੱਲ ਉਖੇੜੀ ਗਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਉਤਰਵਾਏ। ਤੁਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਆਜ ਕਲ ਦੇ ਆਰਿਯਾ ਵਾਂਝੂ 'ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ' ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਮਹਾਨ ਗੰਭੀਰ ਅਸੂਲ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਨ। ਸਿਖ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਹੋਕੇ ਤੜ੍ਹਕ ਰਿੰਦੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹੈ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਬੀ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਬਨਾਯਾ ਹੈ, ਵੇਖਣਾ ਸ਼ੇਰਪਣੇ ਨੂੰ ਖੋ ਨਾ ਬੈਠਣਾ।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਟੋਪੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਗ ਨਹੀਂ ਬੱਧੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ (Slave Nation) ਨੂੰ ਕੀ ਮਾਰ ਵਗੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਠਾਣ ਆਏ ਤਾਂ ਫਰਗਲ ਤੇ ਚੌਗੇ ਪਾ ਲਏ, ਦਾੜੀਆਂ ਸ਼ਰਈ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਆਏ ਤਾਂ (Sol a Hat) ਡਾਂਟ ਲਏ। ਇਹ ਮਸਲਿਹਤ ਵਕਤ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਡੀ (Slave Mentality) ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰਤ ਆਜਾਦ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਆਜਾਦ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਫੋਗਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਹਿਬਤ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਵੜਨ ਤੇ ਮੁੜ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਗਰਜੀ ਸਿਖਾ ਕੇ ਲੜਾਇਆ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਰੂਹ ਫੂਕੀ।

ਤਰਸ ਕਰੋ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਿਧ ਪਿਤਾ ਉਤੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਕੇਸ ਰਖਕੇ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਸਾਨੂੰ ਆਕੇ ਦਿਦਾਰੇ ਦਿਓ। ਅਸੀਂ ਕਿਨੇ ਕੁ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਹਾਂ ਆਪ ਦੀ ਮੂਰਤ ਵੇਖਕੇ ਤੇ ਆਪ ਸੌਚ ਲਈ ਸੂਰਤ ਵੇਖਕੇ ਕਿਨੇ ਵਧੀਕ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਮੇਰੇ ਏਹ ਹਰਫ ਪਿਆਰ ਤੇ ਰੰਜ ਦੇ ਸਮਝਣੇ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਾ ਸਮਝਣੀ ਜੇ ਰਤਾ ਬੀ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਨਾ ਤੋੜੋ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਰਦੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਅਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਕੇ ਲਾਜ ਆਈ ਅਸੀਂ ਕੀਹ ਕਰਾਂਗੇ ?

‘ਤਬ ਕੁਲੁ ਕਿਸਕਾ ਲਾਜਸੀ ਜਬ ਲੇ ਧਰਹਿ ਮਸਾਨਿ !’

— — — O — — —